

До
Влада на Република Македонија
Бул. „Илинден“ бб

Скопје

ПРЕДМЕТ: Иницијатива за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување и Законот за работните односи

Народниот правобранител согласно овластувањата од член 30 став 1 од Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/03 и 114/09) до Владата на Република Македонија, како овластен предлагач **поднесува Иницијатива** за изготвување предлог за изменување и дополнување на одредбите од Законот за здравственото осигурување и Законот за работните односи.

Имено, Народниот правобранител постапувајќи во рамките на овластувањата да ги штити уставните и законските права на граѓаните, во своето предметно работење утврди дека во постапката за остварување на правото на надоместок на плата, во случаите на неспособност за работа поради болест или повреда и отсуство од работа над 30 дена, постојните нормативни решенија предизвикуваат проблем и правна несигурност бидејќи не се води сметка за фактичката состојба на граѓаните кои поради болест користат отсуство подолго од 30 дена, но во пракса не можат да го остварат правото на надоместок на плата, со што се оштетени.

Од предметното постапување, Народниот правобранител констатира дека во случаи кога не е исполнет законскиот услов - осигурувањето да трае најмалку 6 (шест) месеци непрекинато пред настапување на болеста, надоместокот на плата поради спреченост за работа не го исплаќа, ниту работодавачот, ниту Фондот за здравствено осигурување на Македонија. При тоа, работодавачот смета дека Фондот е надлежен за исплата на надоместокот над 30 дена, а Фондот пак, поради тоа што не е исполнет законскиот предуслов од најмалку 6 (шест) месеци осигурување, го одбива барањето на граѓанинот.

Законската неуреденост на ваквите состојби е на штета на граѓаните кои имаат заснован работен однос, и поради болест која настапила пред исполнување на законскиот услов од најмалку 6 месеци осигурување непрекинато, не можат да го остварат правото на надоместок на плата поради отсуство од работа над 30 дена, со што, иако фактички користат отсуство од работа поради болест не може да го остварат правото на надоместок на плата во случаите на неспособност за работа поради болест или повреда, отсуство од работа над 30 дена.

Имено, со одредбата на членот 112 од Законот за работни односи („Службен весник на РМ“ бр.62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/2010,52/2010, 124/2010, 47/2011, 11/2012, 39/2012, 13/2013, 25/2013, 170/2013, 187/2013, 113/2014, 20/2015, 33/2015 и 72/2015), законодавецот ги предвидел надоместоците на плата.

Во ставот 3 од овој член законодавецот утврдил дека работодавачот исплаќа надоместок на платата и во случаите на неспособност на работникот за работа поради негова болест или повреди до 30 дена, а над 30 дена се исплаќа на товар на здравственото осигурување. Во случај на отворање на ново боледување во рок од три дена од престанокот на претходното боледување, работодавачот има право да побара од првостепената лекарска комисија да го потврди новото боледување или да го продолжи прекратеното старо боледување.

Според член 15 од Законот за здравствено осигурување („Службен весник на РМ“ бр.65/2012, 16/2013 и 191/2013) осигурениците можат да остварат право за време на привремена спреченост за работа поради болест и повреда ако ги исполнуваат и следниве услови:

1.ако здравственото осигурување траело најмалку шест месеци непрекинато пред настапување на случајот, освен во случаите на повреда на работа и професионално заболување;

2.придонесот за задолжителното здравствено осигурување редовно да се уплатува или со задоцнување од најмногу 60 дена и

3.оцената за привремена спреченост за работа ја дал избраниот лекар, односно лекарската комисија.

Во пракса има случаи кога осигуреникот е спречен за работа поради болест и отсуствува од работа повеќе од 30 дена, односно е на боледување, но поради тоа што болеста или повредата настапиле пред исполнување на 6 (шест) месеци, односно здравственото осигурување не траело најмалку шест месеци непрекинато, граѓанинот не остварува право на надоместок на плата за време на привремена спреченост за работа, односно не зема плата, ниту пак надомест за отсуството поради болест.

Од наведените одредби произлегува дека со вака дадените законски одредби и неуреденост на прашањето за субјектот/органот кој го исплаќа паричниот надоместок на осигуреникот во случај на привремена спреченост за работа поради болест која настапила пред да се исполнат 6 месеци од здравственото осигурување (особено во случаи кога станува збор за дијагнози кои се витално загрозувачки, како што се срцеви или мозочни удари и сл.) граѓаните

се оштететни, а заштитени се Фондот за здравствено осигурување и работодавачот.

Имајќи ја предвид наведената ситуација и проблемот со кој се соочуваат граѓаните со право се поставува прашањето: Дали загарантираното право-надоместок на плата и придонеси за траењето на работниот однос, па и во вакви случаи на боледување функционира соодветно и на начин ниту едно вработено лице да не биде доведено во нееднаква состојба?

Според Народниот правобранител, крутоста на одредена правна норма каква што е одредбата на членот 15 став 1 точка 1 од Законот за здравственото осигурување е на штета на вработеното лице, и не е во конзистентност со одредбите од областа на работните односи со кои е утврдено правото на надоместок на плата во случаите на неспособност на работникот за работа поради болест или повреди до 30 дена, и над 30 дена.

Исто така, споменатите одредби се во спротивност и со принципите на правичност и праведност, со начелото на обезбедување на социјална правда, хуманизмот и солидарноста како темелни вредности на Република Македонија. Притоа, неспорно е дека со членот 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита, а граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Токму затоа, Народниот правобранител смета дека за надминување на ваквите состојби и постигнување доследно почитување на Уставот и правото на надоместок на плата на граѓаните како вработени лица потребно е соодветно изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување и Законот за работните односи, на начин што ќе се прецизира и ќе се уреди начинот на исплата на надоместок на платата во случаите на неспособност за работа на работникот поради негова болест или повреда над 30 дена, односно во случаи кога болеста, односно повредата настапила пред да се исполнат 6 месеци од здравственото осигурување.

Народниот правобранител бара од Вас како надлжен орган да го разгледате предлогот, односно **иницијативата за изменување и дополнување на закон** и во рок од 30 дена да го известите за преземените мерки од Ваша страна.

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
Иџет Мемети